

YUNAN MİTOLOJİSİ

I

Dr. Öğr. Üyesi Akın TEMÜR

Sunumda yer alan tüm fotoğraflar telif hakkına sahiptir. Yalnızca eğitim amaçlı olarak kullanılmıştır. Başka bir amaç için kullanılamaz. Metin kısmı Ş. Can'ın «Klasik Yunan Mitolojisi» kitabından uyarlanmıştır.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

1. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, (1970)
2. P. Grimal, Mitoloji Sözlüğü, Yunan ve Roma, (1997)
3. Ş. Can, Klasik Yunan Mitolojisi, (1997)
4. Homeros, Odysseia
5. Homeros, İlyada
6. Hesiodos, Theogonia
7. D. Bayladı, Mitoloji Sözlüğü, (2005)
8. R. Graves, Yunan Mitleri, (2004)
9. R. Agizza, Antik Yunan'da Mitoloji, (2006)
10. T.H. Carpenter, Antik Yunan'da Sanat ve Mitoloji, (2002)

ANTİK KAYNAKÇA

1. Homeros (MÖ.850) İlyada ve Odysseia
2. Hesiodos (MÖ.8.yy.) İşler ve Günler, Tanrıların Yaratılışı (*Theogonie*)
3. Sappho (MÖ.7.-6.yy.)
4. Pindaros (MÖ. 518-446)
5. Kallimakhos (MÖ. 310-240)
6. Theokritos (MÖ 3.yy. başları)
7. Vergilius (MÖ. 70-19)
8. Lucretius (MÖ.98-55)
9. Horatius (MÖ. 65-8)
10. Seneca (MÖ. 4-MS. 65)
11. Aiskhylos (MÖ. 5.yy.)
12. Sophokles (MÖ. 5.yy.)
13. Euripides (MÖ. 5.yy.)
14. Aristophanes (MÖ. 5.yy.)

Mitoloji Nedir: Mitoloji kelimesi Yunanca masal, hikaye, efsane demek olan **Mythos** ile **Logos** bilim kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuş olup Efsane Bilimi demektir. Mitoloji çok eski zamanlardan yaşamış olan ulusların inandıkları tanrıların, kahramanların perilerin devlerin hayat ve maceralarından bahseden Mit'ler (Mythe) ve hikayelerdir. Bu bilimle uğraşana Mitolog veya Mitolojist adı verilir.

➤ Her milletin kendine göre bir mitolojisi vardır. Türk, Mısır, Yunan, Hint, Çin, İnan Mitolojileri gibi. Bununla beraber en çok incelenmiş olan Yunan mitolojisidir. Bunun en önemli sebebi Avrupa sanat ve Edebiyatına en çok Yunan mitolojisinin etki etmiş olmasıdır. Romalıların mitolojisi aşağı yukarı Yunan mitolojisi ile aynıdır. Yalnızca bazı tanrı ve tanrıçaların adlarını değiştirmişlerdir. Onlar daha sonra göreceğiz.

➤ Yunan Mitolojisi Akdeniz ve Ege bölgesinde yaşayan insan topluluklarını sanatı, ahlakı, dini, aile teşkilatı ve siyasi hayatı üzerinde derin etkiler yapmıştır. Başka milletlerin mitolojilerinden alınan fakat Eski Yunanlılar tarafından kendilerine uyarlanan bu mitler yüzyıllardan beri bütün dünya milletlerinin edebiyatlarına ve sanat eserlerine ilham kaynağı olmuş ve hala da olmaya devam etmektedir.

➤ Bu mitlerin nasıl ortaya çıktığı sorusu ise, yüzyıllardır tartışılan bir konudur. Bunun en için en uygun görüş mitlerin ilkel insanların psikolojik hallerinden doğduğu, tecrübesiz ve bilgisiz olan ilkel insanın gördüğü hadiselerin ani etkilerinden ilham alarak hayaller kurduğudur.

➤ İlkel insanda günümüz insanı gibi tabiat hadiselerinin nedenlerini araştırır, nerden geldiğini nereye gittiğini hayatın ne olduğunu ölümün sırrını bilmek ister. Her şey onun için şaşırtıcı ve korkutucudur. Bugün bize çok basit gibi görünen tabiat olayları onun için çözülmez bir bilmecedir. O tabiat olayları için akılcı bir açıklama yapamaz. Bu yüzden kainatı tabiat üstü yaratıklarla doldurmak gerekir.

Bu tabiatüstü varlıklar yaşayışlarını hareketlerini karakterlerini; insana veya hayvana benzeyen ama daha üstün özellikleri olan karakterlere dönüştürdüler. Fakat bunların insana eşit değil insandan üstün kuvvetleri meziyetleri erdemleri ve kötülükleri de vardı. En önemlisi bunların ölümsüz olması gerekiyordu. İnsan şeklindeki bu tanrılar icat edildikten sonra bunlar hakkında çeşit çeşit masallar uyduruldu ve bu şekilde mitoloji meydana geldi.

YUNAN TEOGONİASI

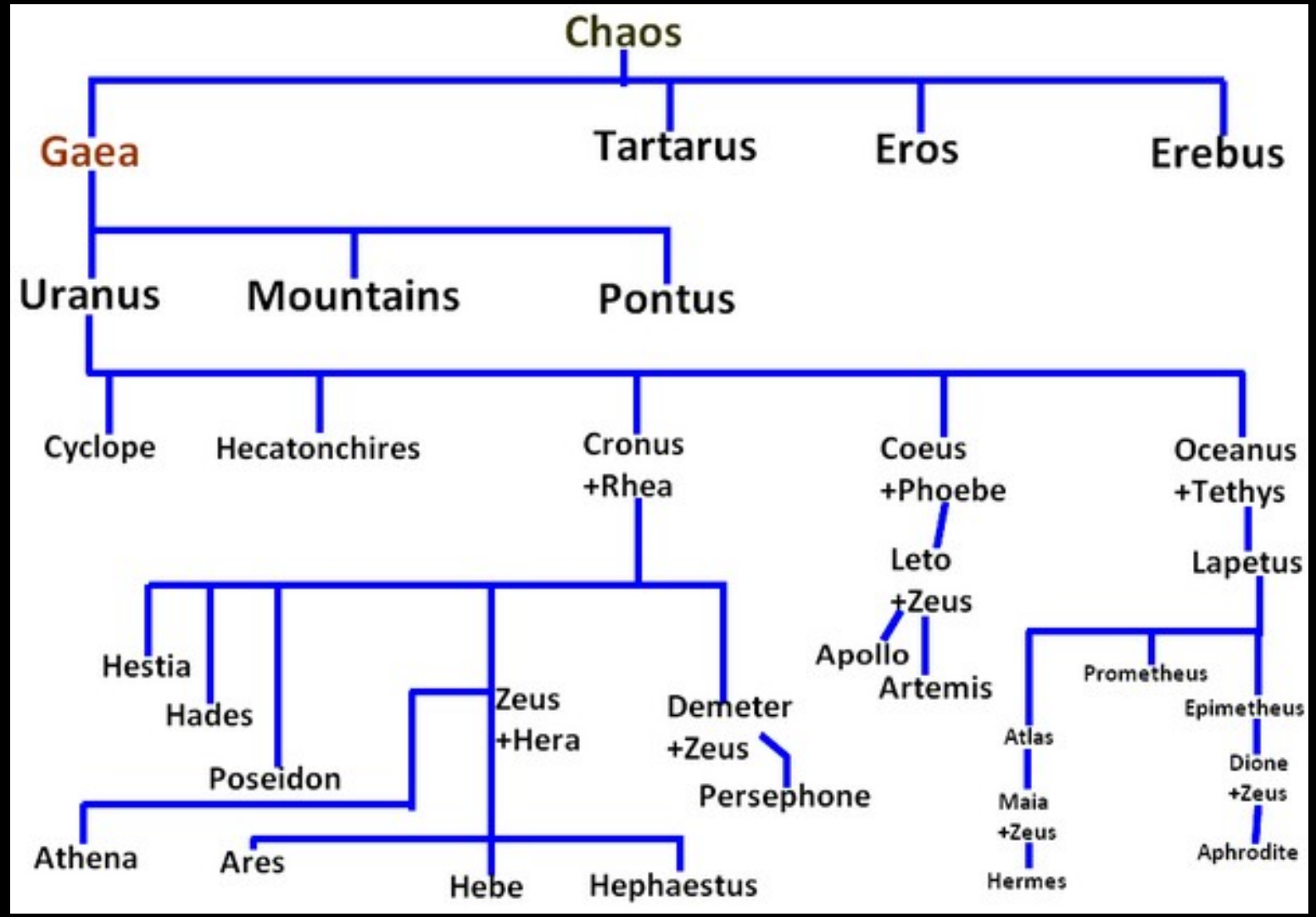
(Tanrıların Doğumu)

➤ Antik kaynaklardan M.Ö. 8. yüzyılda yaşamış olan **Homeros**, **İlyada** ve **Odysseia** da tanrılar ve tanrıçaların efsanelerinden karakteristik özelliklerinden fizyonomilerinden bahsetmesine karşın, tanrıların geçmişlerinden ve nereden geldiklerinden bahsetmez. Buna karşın çağdaşı olan **Hesiodos Thegoniası'nda** tanrıların nerden geldiklerini onların belli başlı maceralarını ve evrenin nasıl yaratıldığını açıklar.

➤ Eski Yunanlıların öğrenmek istedikleri şeylerden biride dünyanın yaratılış meselesidir. Ancak yeterli bilgileri olmadıkları için bütün bu şeyleri ve tabiat olaylarını canlı birer varlık gibi hayal ettiler. Yeri göğü sulan birer tanrı saydılar ve onlara birer insan şekli verdiler. Fakat dikkat edilince bu ilk tanrıların başlarından geçen olayların bir çeşit tabiat hadisesinin sembolü olduğunu anlamak zor değildir.

➤ Hesiodos'a göre ilk önce **Khaos** vardı. Khaos karışık ve hiçbir şekil almamış olan uçsuz bucaksız boşluğu ve karanlığı ihtiva ediyordu. Khaos'dan geniş göğüslü her şeyin dayanağı olan **Gaia (Yer)** çıktı. Sonra sevginin temeli **Eros (aşk)** doğdu. Khaos'dan **Erebos (Gece)** doğdu.

➤ Onlarda birleşerek yerin üst tabakasının ışığı olan **Aither** ve yeryüzünün ışığı olan **Hemera**'yı doğurdular. Işık meydana geldikten sonra yaratılış durmadan devam eder. Khaos bunları doğrurken Gaia da **Uranos'u (göğü)** doğurdu. Ondan sonra Gaia **Pontus'u (deniz)** doğurdu.

URANOS-GAİA

➤ Böylece evren varlık alanında görüldükten sonra onun üstünde yaşayacakları meydana getirmek gerekiyordu. Bunun için **Gaia** kendi öz oğlu olan **Uranos** ile birleşti. Onların ilk birleşmesinden Titanlar meydana geldi. Uranos ile Gaia bundan sonra alınlarında tek gözleri bulunan **Kyklopları** doğurdu.

➤ **Uranos** tuhaf bir duygunun etkisinde kalarak çocuklarından ürkemeye ve korkmaya başladı. Doğdukça onları tutup yerin derinliklerine atıyor oraya hapsediyordu. Bu harekete kızan ve kocasından intikam almaya karar veren **Gaia** göğsünden parlak bir çelik çıkardı ve onunla keskin bir tırpan yaptı. Daha sonra çocuklarını bu işten haberdar etti. Çocukları annelerinin bu projelerinden çok korktular.

➤Yalnız en son doğan oğlu **Kronos** annesine yardım edeceğini söyledi. Akşam olunca **Kronos** derin bir uykuya daldı. Annesi tarafından çağrılan **Kronos** geldi ve babasını hiç acımadan biçti ve vücudunun kanlı parçalarını denize attı. Akan kandan korkunç devler, periler doğdu. Dalgaların üstünde dalgalanan parçalarından beyaz bir köpük meydana geldi. Bu beyaz köpükten aşk tanrıçası **Aphrodite** doğdu.

KRONOSUN SALTANATI

➤ **Uranos** düştükten sonra **Kronos** kainatın hakimi oldu. İlk iş olarak kardeşleri titanları yeraltındaki zindanlarından çıkardı. Onun saltanati sırasında da yaratılış devam etti. Sonradan Kronos kendi kız kardeşi **Rhea** ile evlendi. Bu evlenme neticesinde **Hestia**, **Hera**, **Demeter** adlarında üç kızla **Hades**, **Poseidon** ve **Zeus** adında üç erkek çocuk doğdu.

➤ Babasına ettiğini unutmayan **Kronos** kendisinin de oğullarından aynı karşılığı görmesinden korkarak karısının her doğurduğu çocuğu yutar. **Rhea** yalnızca onun elinden Zeus'u kurtarmayı başarır. Gecenin karanlığından faydalanarak Zeus'u İda Dağı'nda bir mağaraya saklar. Kocaman bir taşı kundağa sararak **Kronos'a** verir. **Kronos** da onu hemen yutar.

➤ Ormanda keçi **Amaltheia**'nın sütüyle büyüyen **Zeus** olgunluk yaşına gelince gizlendiği mağaradan çıkar. **Kronos'un** yuttuğu kardeşlerini kusturarak çıkartır ve **Kronos'u** dünyanın derinliklerine atar. Zeus karısı Hera çocukları, kardeşleri ve diğer tanrılarla **Olympos Dağı'na** yerleşip saltanat sürmeye başlar.